

De aardse kruidendoos

Leonard Cohen

Vertaling: Dirk Rommens

OMDAT DE MIST GEEN LITTEKEN NALAAT

Omdat de mist geen litteken nalaat
Op de donker-groene heuvel,
Zal mijn lichaam er ook geen laten
Op jou, ook niet na vandaag

Als wind en havik elkaar ontmoeten,
Wat is er om te blijven houden?
Dus zo ontmoeten jij en ik elkaar,
wenden ons af, vallen dan in slaap.

Ook al blijven vele nachten duren
Zonder maan noch sterren,
Toch zullen wij het verdragen
Als we weg zijn ver van hier.

ONDER MIJN HANDEN

Onder mijn handen
zijn je kleine borsten
de omgekeerde buikjes
van ademende pas geboren mussen.

Telkens als je je beweegt
hoor ik het geluid van toeklappende vleugels
van vallende vleugels.

Ik ben sprakeloos
omdat je naast mij viel
omdat je wimpers de ruggegraatjes zijn
van piepkleine kwetsbare diertjes.

Ik ben beducht voor de eerste keer
dat je mond
mij jager noemt.

Wanneer je me vraagt dicht te komen
om me te vertellen
dat je niet mooi bent
dan dagvaard ik
de ogen en verborgen monden
van steen en licht en water
om tegen jou te getuigen

Ik verplicht ze
afstand te doen in jouw bijzijn
van het bevende rijm van je gezicht
uit hun diepe kassen.

Als je me vraagt dicht te komen
om me te zeggen
dat je niet mooi bent
dan verander ik mijn lichaam en handen
in waterplassen
waarin je kijkt en lacht

IK BEN NIET BLIJVEN TALMEN IN EUROPESE KLOOSTERS

Ik ben niet blijven talmen in Europese kloosters
en heb geen graven ontdekt tussen de hoge grassen
van ridders die zo mooi vielen als hun balladen verhalen;
ik heb het gras niet verdeeld
of opzettelijk als stro achtergelaten

Ik heb mijn geest niet vrijgelaten om te laten dwalen en te
wachten in die grote afstanden
tussen de besneeuwde bergen en de vissers,
als een maan,
of een schelp onder het bewegende water.

Ik heb mijn adem niet ingehouden
opdat ik de adem van G-d zou horen,
of mijn hartslag bedwongen met een oefening,
of gevestigd voor visioenen.
Alhoewel ik hem dikwijls gezien heb
ben ik niet de reiger geworden,
mijn lichaam aan de kust achterlatend,
en ik ben de lichtgevende forel niet geworden
mijn lichaam in de lucht achterlatend.

Ik heb de wonden en relikwieën niet aanbeden,
noch ijzeren kammen,
noch lichamen verpakt en verbrand in boekrollen.

Ik ben gedurende tienduizend jaren niet ongelukkig geweest.
Gedurende de dag lach ik en in de nacht slaap ik.
Mijn lievelingskoks bereiden mijn maaltijden,
mijn lichaam zuivert en herstelt zichzelf,
en al wat ik doe verloopt naar wens.

IK VERLANG NAAR EEN VROUW

Ik verlang naar een vrouw
want mijn liefste is op zwier
Morgen komt ze zeker niet
Vandaag was ze ook niet hier

Geen vlees is zo perfect
Als aan mijn schat d'r knoken,
En toch lijkt 't al zo mijlenver
Van dat vlees blijf ik nu verstoken

Ze lijkt wel op een meesterwerk
In d'een of and're versterkte stad
Waar pelgrims steeds vertoeven
en menig priester die er 'n gebed voor bad.

Om te reizen naar mijn grootste schat
Daarvoor ben ik helaas niet in staat
Ook kan ik niet bij haar gaan slapen,
onze liefde is er toch niet mee gebaat.

En toch verlang ik naar een vrouw,
Want vlees is warm en gewillig
Koude skeletten gaan 's nachts op stap
En dat is voor mij ook niet zo gezellig.

HET TOTALE BEZITTEN

Je bent bezorgd dat ik je zal verlaten.

Ik zal niet van je weggaan.

Enkel vreemdelingen reizen.

Ik bezit alles,

Ik hoef nergens heen.

LIED

Ik ging bijna slapen
zonder herinnering
aan de vier witte viooltjes
die ik in het knoopsgat stak
van je groene trui

en hoe ik je kustte, toen
en hoe jij me zoende
verlegen alsof ik
nooit je minnaar was

VOOR ANNE

Nu Annie weg is,
Wiens ogen vergelijk ik
met de morgenzon?

Niet dat ik ooit vergeleek,
Maar nu doe ik het wel
Nu ze weg is.

ER ZIJN DE MINNAARS

Er zijn de minnaars,
ze zijn naamloos, hun verleden alleen bestemd voor elkaar;
en je hebt de kamer, het bed en de ramen.
Doe alsof het een ritueel is.
Spreid het bed uit, begraaf de geliefden, verduister de vensters,
laat ze in dat huis leven, een paar generaties lang.
Niemand durft hen te storen.
Bezoekers op de gang passeren hun deur op kousevoeten,
ze luisteren naar hun geluiden, naar geklaag, naar een lied:
maar er is geen geluid, niemand ademt.
Je weet dat ze niet dood zijn,
je kunt de aanwezigheid van intense liefde voelen.
Je kinderen groeien op, ze verlaten je,
ze zijn soldaat geworden en ruiter.
Je kameraad sterft na een leven van dienstbaarheid.
Wie kent je? Wie herinnert zich jou?
Maar in je huis is een ritueel aan de gang:
het is niet voorbij: er zijn meer mensen nodig.
Op een dag wordt de deur van de kamer van de minnaar geopend
De kamer is een dichtbegroeide tuin geworden,
vol kleuren, geuren, ongekende geluiden.
Het bed is zacht als een hostie van zonlicht,
in het midden van de tuin staat het alleen.
In het bed volbrengen de minnaars, traag en opzettelijk en stil
de liefdesdaad.
Hun ogen zijn gesloten,
zo stevig alsof zware muntstukken van vlees op hen liggen.
Hun lippen zijn gekneusd met oude en nieuwe blauwe plekken.
Haar haar en zijn baard zijn hopeloos in de war.

Als hij zijn mond tegen haar schouder drukt
is ze onzeker of haar schouder
een kus gaf of er een kreeg.
Haar hele vlees is als een mond.
Hij beweegt zijn vingers langs haar middel
en voelt zijn eigen middel gestreeld.
Ze houdt hem dicht en zijn eigen armen omhalen haar.
Ze kust zijn hand naast zijn mond.
Het is zijn of haar hand, het is van geen belang,
er zijn zoveel zoenen.
Je staat naast het bed, wenend van geluk,
je plukt voorzichtig de lakens weg
van de traagbewegende lichamen.
Je ogen zijn gevuld met tranen, nauwelijks zie je de min-
naars.
Als je je uitkleedt zing je het uit, en je stem is prachtig
omdat je nu gelooft dat het de eerste menselijke stem is
die je in deze kamer hoort.
De kledingstukken die je liet vallen worden wijnstokken.
Je klimt in bed en wint het vlees terug.
Je sluit de ogen en laat hen toe ze dicht te naaien.
Je schept een omhelzing en valt er in.

LIED VOOR ABRAHAM KLEIN

De vermoeide psalmist pauseerde
legde neer zijn luit
Vertrokken was de Sabbath
en ook zijn bruid

De tafel was vergaan,
De kaarsen zwart en koud.
Het brood zo mooi bezongen,
Zo kostbaar als het zout.

Hij nam zijn luit ter hand,
Al bevend in de nacht.
Hij wist geen noot te spelen
het lag niet in zijn macht

Alleen was de Wet,
De Koning ook verlaten.
Onbewust nam hij zijn instrument,
zingen was voor hem als praten.

Hij zong en niets veranderde
Door het lied voor hen gebracht
Maar dra veredelde zijn gelaat
In zijn ledematen groeide kracht.

LIED OM ME RUST TE GEVEN

Laat je oogleden rusten
op het water
Word één met de nacht
zoals de bomen
waar je onder ligt

Hoeveel krekels
hoeveel golven
rust na rust
enkele reis naar de kust

Sterren zien
vanuit een andere hoek
en de maan
om zeewier door te halen

Niemand roept de krekels vergeefs
op het juiste moment
op het juiste moment
Niemand zal je bestaan nutteloos
noemen omdat je sterft met de zon

ZOMERHAIKU

(voor Frank en Marian Scott)

Stilte
en een dieper stilte
als de krekels
aarzelen.

MIJN GELIEFDE KAN SLAPEN

Mijn geliefde kan slapen
Op een zakdoek
Of als het Herfst is
op een afgevallen blad.

Ik heb de jagers zien
Knielen voor haar zoom -
Zelfs in haar slaap
weigert ze dit vertoon.

De enige gift die ze schenken
Is hun duurzaam leed -
Ik ledig mijn zakken
voor een zakdoek of een blad.

GESCHENK

Je zegt me dat stilte
dichter bij vrede is dan poëzie
maar als ik als geschenk
je stilte zou brengen
(want stilte ken ik)
zou je zeggen

Dit is geen stilte
dit is weer een gedicht
en je zou het mij teruggeven.

IK VRAAG ME AF HOEVEEL MENSEN IN DEZE STAD

Ik vraag me af hoeveel mensen in deze stad
in gemeubileerde kamers wonen.

's Nachts heel laat als ik uitkijk op de gebouwen
dan zie ik een gezicht in elk venster, ik zweer het,
terugkijkend naar mij,
en als ik me afwend
vraag ik me af hoeveel er terugkeren naar hun tafel
om dit op te schrijven.

REIS

Je liefhebbend, huid op huid, dacht ik dikwijls
Aan reizen zonder geld naar een beslijkte troon
Waar een meester mij zou kunnen leren hoe
samen te zweren tegen de pijn, lief te hebben, gewoon,
in de ongeknusde omhelzing van steen en meer.

Verloren in de velden van je haar was ik nooit verlaten
genoeg om een weg te verliezen die ik moest kiezen;
Ademloos naast jouw lichaam voelde ik me gelaten,
ontbrak de wil die me een verbond, een eed
Of belofte verbood, en vele keren toen je sliep
keek ik vol ontzag verder dan naar jouw schoonheid.

Nu

ik weet waarom vele mannen stopten en huilden
Halfweg tussen de liefdes, die gaan hun eigen gang,
Vroeg ik me af of de reis hen ergens heen zou brengen -
Einders houden vast de zachte lijnen van je wang,
De zuchtende lucht als een medaillon voor in je haar.

IK HEB TWEE STUKKEN ZEEP

Ik heb twee stukken zeep,
het aroma van amandel,
een voor jou en een voor mij.
Haal het bad,
we zullen elkaar wassen.

Geld heb ik niet,
ik vermoordde de apotheker.

En hier is een flesje olie,
net zoals in de Bijbel.
Lig in mijn armen,
Ik zal je vlees doen glinsteren.

Geld heb ik niet,
Ik vermoordde de parfumiër.

Kijk door het venster
naar de winkels en de mensen.
Vertel me wat je wenst,
binnen het uur ligt het aan je voeten.

Geld heb ik niet,
Geld heb ik niet.

HOORNDRAGERLIED

Als dit op een gedicht lijkt
waarschuw ik je maar best vooraf
dat dit niet bedoeld is als gedicht.
Ik wil niks tot poëzie verdraaien.
Ik weet welk deel ze erin speelt
maar ik bekommer me er nu niet om.
Dit gaat tussen jij en ik.
Persoonlijk geef ik er niet om wie wie verleidde:
in feite vraag ik me af of ik het mij wel een moer scheelt.
Maar een man moet wel iets zeggen.
Hoe dan ook je goot haar 5 Stella's op,
bracht haar naar je kamer, zette de gepaste platen op,
en in een paar uur was het zover.
Ik weet alles over passie en eer
maar ongelukkiglijk had dit daar niks mee te maken:
o, er was passie, daar ben ik zeker van,
en zelfs een beetje eergevoel
maar het belangrijkste was voor hoorndrager Leonard Cohen.
Verdomd, ik kan evengoed dit aan de twee van jullie richten:
ik heb geen tijd om iets anders te schrijven.
Ik moet mijn gebeden zeggen.
Ik moet aan het venster wachten.
Ik herhaal: het belangrijkste was voor hoorndrager Leonard
Cohen.
Ik hou van deze regel omdat mijn naam er in staat.
Wat me echt ziek maakt
is dat alles verder gaat als voordien:
Ik ben nog zo'n soort vriend,
Ik ben nog zo'n soort geliefde.
Maar niet voor lang:
daarom vertel ik dit tot jullie beiden.
Het feit is dat ik in goud verander, verander in goud.
Het is een lang proces, zeggen ze,
het gebeurt in stadia.
Hiermee informeer ik je dat ik al veranderd ben in klei.

OCHTENDLIED

Ze droomde dat de dokter kwam
Die haar been afzette vanaf de knie.
Dat droomde ze op een morgen
Van een nacht toen ze naast mij sliep.

Nu kwam ik niet voor in haar droom
Noch de schreeuw van de geamputeerde,
Toch vertelde ze het aan mij op een morgen
Van een nacht toen ze naast mij sliep.

DE BLOEMEN DIE IK IN DE GROND LIET

De bloemen die ik in de grond liet,
die ik niet verzamelde voor jou,
breng ik vandaag terug, allemaal,
om ze voor altijd te laten groeien
niet in gedichten of in marmer,
maar waar zij vielen en verrotten.

En de schepen in hun grote stellages,
enorm en vergankelijk als helden,
schepen die ik niet kon besturen,
breng ik terug, vandaag,
om ze voor altijd te laten varen,
niet als model of in een ballade,
maar waar ze schipbreuk leden en verzonken.

En het kind op wiens schouders ik sta,
wiens verlangen ik zuiverde
met publieke, koninklijke discipline,
ik breng het terug, vandaag,
opdat het blijvend smachte,
niet in vertwijfeling of biografisch;
maar waar hij bloeide,
geniepig groeiend en behaard.

Het is geen kwaad opzet dat me weghaalt,
dat me tot afstand doen, dwingt tot verraad:
het is hunkering, ik ga om de hunkering om jou.
Goud, ivoor, vlees, liefde, G-d, bloed, maan,
Ik ben de specialist geworden van de catalogus.

Mijn lichaam was eens zo vertrouwd met glorie,
mijn lichaam is een museum geworden:
dit deel als herinnerend omwille van iemands mond,
dit om een hand,
dit om de vochtigheid, dit om de hitte.

EEN VLIAGER IS EEN SLACHTOFFER

Een vlieger is een slachtoffer waar je zeker van bent.
Je houdt ervan omdat het zacht
genoeg trekt om je meester te roepen,
sterk genoeg om jezelf een gek te noemen;
omdat het leeft
als een getrainde valk
in de hoge zoete lucht,
en je kunt hem altijd naar beneden halen
om hem te temmen in je lade.

Een vlieger is een vis die je al gevangen hebt
in een plas waar geen vis in zit,
dus bespeel je hem met zorg en lang,
en hoop je dat hij niet opgeeft,
of dat de wind hem dood laat vallen.

Een vlieger is als het laatste geschreven gedicht,
dus geef je het aan de wind,
maar je laat het niet los
tot iemand jou vindt
om iets anders te doen.

Een vlieger is een contract van glorie
dat met de zon moet worden getekend,
dus maak je vrienden met het veld,
de rivier en de wind,
dan bid je de hele koude nacht voordien,
onder de voorbijgaande touweloze maan,
om je waardig en lyrisch en puur te maken.

ER ZIJN VAN DIE MANNEN

Er zijn van die mannen
die bergen zouden moeten bezitten
om hun namen voor eeuwig te dragen.

Grafstenen zijn niet hoog
of groen genoeg,
en zonen gaan ver weg
om de greep te verliezen
van hun vaders hand, die steeds een vuist zal lijken.

Ik had een vriend:
hij leefde en stierf in complete stilte
en met waardigheid,
liet geen boek of zoon na, geen geliefde om te betreuren

Noch is dit een klaagzang,
maar enkel het benoemen van die berg
waarop ik wandel,
geurig, donker en zacht wit
onder de bleke mist.
Ik noem deze berg naar hem.

ISAIAH voor G.C.S.

Tussen de bergen van specerijen
steken de steden hun parelen koepels en filigreinen spitsen.
Nooit voorheen was Jeruzalem zo mooi.

Hoeveel pelgrims knielden in de gesculpteerde tempel,
verloren in de maten van tamborein en lier,
voor de glorie van het ritueel?

Getraind in gratie togen de dochters van Zion,
niet minder prachtig dan de gouden beeldhouwkunst,
de praal van ornamenten aan hun geparfumeerde voeten.

Vanuit de paleizen werd bestuurd.
Rechters, hun fortuinen bij wet geregeld,
achterover leunend en kosmopolitisch, prezen de rede.
De handel als een sterke wilde tuin
bloeide in de straat.

De munten schitterden, met het wapen precies geslagen,
de nieuwe leken bijna nat.

Waarom ging Isaiah tekeer en schreeuwde hij,
Jeruzalem is te gronde gegaan,
uw steden zijn vernield door vuur?

Op de geurende heuvels van Gilboa
waren de herders ooit rustiger,
de schapen vetter, de witte wol nog witter?

Er waren vijgebomen en boomgaarden, er was cider,
waar de mannen dagelijks werkten in de geurige lucht.
Nieuwe mijnen zo fris als granaatappels.

Rovers verdwenen van de wegen,
de wegen kaarsrecht.
Er waren jaren vol koren tegen honger.
Vijanden? Wie hoorde ooit van een rechtvaardige staat
die geen vijanden kent,
maar de jeugd was sterk, boogschutters hooggeschoold,
hun pijlen doeltreffend.

Waarom dan die gekke Isaiah,
die zelf vaag naar wildernis rook,
waarom schreeuwde hij uit,
Uw land is desolaat?

Ik zal dus zingen voor mijn teerbeminden
een lied van mijn geliefde aangaande d'r haar
dat puur metaalzwart is
geen rebelse prins kan het bezoedelen,
van mijn geliefde aangaande haar lichaam
geen valse afzweerder kan haar omkopen,
van mijn geliefde aangaande haar ziel
geen trouweloze raadgever kan in gloed ontsteken;
van mijn geliefde aangaande de bergen van specerijen
hen mooi makend in plaats van te verbranden.

Nu ondergedompeld in onuitspreekbare liefde
dwaalt Isaiah, gekozen, struikelend
tegen de gesculpteerde muren die hun volle ouderdom
in hun omhelzing en poeder verteren
als hij voorbij gaat. Hij wankelt onder
het vallend stof van spitsen en koepels,
uitwissend ritueel: de Heilige Naam, half-uitgesproken,
ligt verloren op de tong van de zanger; hun bladen traag,
congregaties knippen, gekweld en sprakeloos.
Bij de wending van de reis
onder zware bomen slaapt hij
volwassen in sintel en kruimels:
de hele boomgaarden verenigen zich met de wind
zoals stijgende zwermen raven.

De rotsen worden weer water, het water wordt verspild.
En terwijl Isaiah vriendelijk een lied neuriet
om het schuldige land niet te veroordelen,
naar waarheid verwaarloosd en eenzaam,
alsof ze getuige zijn van een mirakel,
zien alle mannen de schoonheid van elkaars gelaat.